

SOFIA KAFE — FILOZOFIJA NA AGORI

„Sofia kafe“ je aktivni projekat kojeg organizuje Udruženje za promovisanje kulture i mišljenja „SOFIA“ iz Banje Luke, a čiji cilj je promovisanje kritičkog razmišljanja i kulture dijaloga. Na samom kafeu omogućeno je učešće u filozofskoj raspravi i onima koji nemaju formalno filozofsko obrazovanje. Predavanja se održavaju na javnom mjestu, kafe-piceriji u blizini banjalučke Gimnazije.

Moderator večeri je predavač koji održi uvodno predavanje u trajanju od 30 do 45 minuta, nakon čega vodi razgovor na temu svog predavanja. Tok same večeri ne nalaže posjedovanje stručnog poznavanja filozofije nego aktivno promišljanje o temi koja se obrađuje, zatim kulturu dijaloga i poštovanje sagovornika, sposobnost iznošenja vlastitog mišljenja potkrijepljenog objektivnim argumentima i primjerima te propitivanje same teme, ostalih sudionika kao i samog predavača. Projekat je inspirisan idejom „Café philosophique“ koji je prvi put organizovao francuski pisac i filozof Marc Sautet u Parizu 1992. godine.

Do sada su u okviru „Sofia kafea“ održane četiri filozofske večeri na kojima je gostovalo isto toliko predavača.

Prve večeri, održane 12. marta 2019. godine, gost-predavač bio je Nikola Bogićević, student četvrte godine filozofije na Filozofskom fakultetu u Banjoj Luci sa temom „Narativistički argument i objektivnost u filozofiji istorije“. Osnovne teme o kojima je Bogićević govorio bile su utemeljenost narativističkog argumenta prema kojem su svi istorijski događaji složeni kao diskurzivne šeme, pismeni ili usmeni nizovi riječi, čime se problematizuje autentičnost istorije i sjećanja samog. S tim u vezi dolazi se i do problematizovanja „mjerila“ kojim se „događajnost“ događaja određuje kao istorijska ili neistorijska, odnosno do suštinskog pitanja kako u filozofiji istorije tako i u istoriografiji samoj – šta je to što nekom događaju daje pravo da se nazove istorijskim i da li je moguća objektivnost u istoriografiji.

Druge večeri, koja je održana 12. aprila 2019. godine, gostovala je profesorica filozofije i sociologije Nela Lazić sa temom „Nezaposlenost i žene – izazovi savremenog doba“. Osvrćući se na nezaposlenost kao globalni problem koji prožima sve sfere društvenog i individualnog života kao i na to da su ekonomski rast i razvoj, obrazovanje, kultura, demografija i ostale sfere života u zavisnom odnosu, Lazić je u svom

predavanju naročito istakla položaj žena u okvirima strukturne nezaposlenosti, uzroke neaktivnosti na tržištu rada i predrasude u radnim odnosima koje su rodno postavljene. Svoje izlaganje predavačica je ilustrovala brojnim statističkim pokazateljima sa tržišta rada Republike Srpske.

Treće predavanje održao je student četvrte godine filozofije sa Filozofskog fakulteta u Banjoj Luci Srećko Kovačević. Tema njegovog predavanja bila je „Relativnost jezika kao determinata filozofskog (i naučnog) diskursa“. Kovačević je preispitivao Sapir-Vorfovu tezu o jeziku i njen odnos sa istorijskim pojavljivanjem filozofskih (i naučnih) diskursa u vremenu. U filozofskom i naučnom dijalogu se postavlja pitanje kako ova teza djeluje na pojavu novih filozofskih cjelina u istoriji njihovih početaka, trajanja i završetaka. Na primjer, da li starogrčki jezik (po ovoj tezi) determiniše pojavu antičke filozofije i njen drugačiji odnos prema stvarnosti – drugačijoj misli koja nije razumljiva u ostalim jezicima? Da li latinski kviri ili samo daje drugačije posmatranje svijeta kroz filozofiju koja ne zavisi od kulture već od jezika? Da li njemački jezik determiniše način na koji se njemačka filozofija odnosi prema stvarnosti ili da li britanski empirizam od strane engleskog jezika ima oskudnu metafizičku komponentu?

Četvrte večeri, održane 21. juna 2019. godine, gostovala je viša asistentkinja sa Akademije likovnih umjetnosti u Sarajevu dr Lamija Neimarlija sa predavanjem na temu „Kraj umjetnosti“. Predavanje je bilo posvećeno temi kraja umjetnosti, kako je artikulisana u djelima Georga W.F. Hegela te Arthura Dantoa. Riječ je o dvije značajne rasprave o položaju umjetnosti u periodima njene krize, u prvoj polovini XIX, te krajem XX vijeka. Neimarlija je istakla kako Hegelov pristup umjetnosti valja sagledati uvažavajući principe njegove idealističke filozofije, te složeni i osebjuni prikaz razvoja umjetnosti koji nudi u svojoj Estetici. S druge strane, Arthur Danto nudi interpretaciju Hegelove teze o kraju umjetnosti u sasvim drugačijem intelektualnom kontekstu u odnosu na onaj u kojem je nastajalo Hegelovo stanovište. Tu se tezom o kraju umjetnosti i njenom postojanju filozofijom tumači pluralizam u umjetnosti s kraja XX vijeka. Iščitavanje Hegela u novom kontekstu, međutim, nije uzelo u obzir nedostatke i neusklađenosti u njegovom pristupu umjetnosti. Naposljetku, Neimarlija je prikazala u kojem je smislu teza Arthura Dantoa, umjetničkog kritičara i dobrog poznavaoца umjetnosti, predstavljala značajnu dijagnozu stanja umjetnosti u posljednjim decenijama prošlog vijeka.

Svako od pomenutih predavanja propratila je bogata i kvalitetna diskusija koja je pokazala da je Banjoj Luci i te kako potrebno više ovakvih događaja. Činjenica da se predavanja održavaju na javnom mjestu, u kafe-piceriji u centru grada, već sama po sebi predstavlja jasan poziv svakome koji to želi, bilo da je došao s namjerom ili se zatekao tu u toku predavanja, da se uključi u razgovor i iznese svoje mišljenje o temama koje su te večeri aktuelne. Na taj način se kultura i mišljenje prenose iz svojih akademskih „kula od slonovače“ i približavaju onima kojima su i najpotrebnije – građanima.

Organizatori su nakon ova četiri predavanja najavili ljetnu pauzu, dok bi ovaj hvale vrijedan projekat trebalo da se nastavi na jesen, od septembra mjeseca. Možemo samo da im poželimo mnogo uspjeha u daljem radu.

Miroslav Galić